

methods of mathematical statistics. Generalization of the obtained data of the study of female students' physical condition indicators showed presence of subjective and objective reasons for the development of aqua-fitness classes using Tabata system for correction of the students' physical condition. In the process of developing the methodology we considered the basic principles of physical education: regularity, accessibility, systematicity, individuality, awareness and activity, wellness orientation, harmonious development of personality and taking into account motives and needs.

Developed methodology contains periods of implementation that correspond to the program of conditioning training, which has a positive effect on the indicators of the physical condition of the trainees. We took into account the mode of conducting classes, the intensity and volume of loads, the dynamics of indicators of the functional state of the student body. As a result of the introduction of experimental methodology of aqua-fitness classes using Tabata system for the entire period of the study (from September 2018 to May 2019) positive dynamics in the indicators of the physical condition of the female students of the main group ($p < 0,001$). The effectiveness of the developed methodology of conducting classes was confirmed by the results of improvement of the main studied indicators: increase of the level of physical condition of female students, improvement of physical activity, increase of interest in the classes.

Proposed aqua-fitness methodology using Tabata system has shown positive results in practice and can be introduced into the training process of sports clubs and schools.

Key words: students, physical condition, methodology, aqua-fitness, Tabata system.

УДК 378.13:37.013.42

Ігор Іваній

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-6578-1480

Ольга Лянна

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-4467-7166

DOI 10.24139/2312-5993/2019.10/039-052

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ АКМЕ-КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ

У дослідженні проаналізовано становлення національної моделі вищої освіти та визначено сукупність положень, що складають підґрунтя основних напрямів вищої професійної фізкультурної освіти в контексті ідей акме-культурологічної парадигми. Показано, що поєднання акмеологічної й культурологічної парадигми в єдиний акме-культурологічний (інтегративний) підхід та його упровадження в професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту передбачає такі концептуальні трансформації основних структурних компонентів вищої фізкультурної освіти: на рівні освітніх цілей – сформувати професійно-педагогічну культуру майбутніх фахівців; на рівні змісту – посилити акмеологічну й культурологічну складову; на рівні педагогічних технологій – спрямувати зусилля на діяльнісне засвоєння майбутніми фахівцями акме-культурних норм і цінностей; на рівні освітнього середовища – створити акме-культуронасичене середовище навчання; на організаційно-управлінському рівні – сформувати організаційну культуру закладу вищої освіти; на

результативному рівні – сформувати особистість майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту як суб'єкта культури.

Ключові слова: акмеологічна і культурологічна парадигми, заклади вищої освіти, майбутні фахівці з фізичного виховання та спорту, професійна підготовка, основні напрями.

Постановка проблеми. Особливості теперішнього етапу становлення цивілізації пов'язані із загостренням цілого комплексу ключових проблем розвитку суспільства. До них належить економічна, екологічна, енергетична кризи, а також наростання соціальних і національних конфліктів. Криза в суспільстві детермінувала розвиток кризи в системі освіти. Слід відзначити, що в історії розвитку суспільства змінилося декілька парадигм освіти, кожна з яких спочатку демонструвала свою активність, міра якої знижувалася, коли вона виступала засобом прискорення його стагнації. Нині в усьому світі йде пошук нових систем освіти більш демократичних, диверсифікованих і результативних. Намагання подолати в освіті, зокрема і у професійній фізкультурній освіті, професійну і культурну обмеженість, орієнтація на широко освічену та гармонійну особистість фахівця з фізичного виховання та спорту, що формує здоровий спосіб життя людей, характерний для всієї спільноти.

Аналіз актуальних досліджень. У другій половині ХХ століття можна виділити мінімум як два критичних періоди в розвиткові освіти. Як указує Ф. Кумбс (1970), перший припадає на середину 60-х років, коли передові країни світу дійшли висновку, що змагання в економічній галузі зводиться до змагань у науці і техніці й зумовлюється підготовкою громадян у системі освіти. Другий рівень підвищеної до проблем освіти виник на початку 80-х років ХХ століття, оскільки суспільство все більше стало усвідомлювати обмеженість подальшого розвитку людства тільки за рахунок економічного росту. Людство прийшло до висновку, що майбутній розвиток визначається, насамперед, рівнем культури, розумінням, мудрістю людини, її високими досягненнями в освіті (Шукшунов та ін., 1995).

Система освіти, яка на той час склалася, була названа авторами «Римського клубу» «підтримуючим навчанням», що ґрунтується на фіксованих методах і правилах, призначення яких потрібно для того, щоби впоратися з уже відомими ситуаціями, які повторюються. Альтернативою «підтримуючого навчання» має стати «інноваційне навчання». Воно передбачає здатність тих, хто навчається до проєктивної детермінації майбутнього та вимагає кардинально нових підходів. Слід відзначити, що концепція інноваційної освіти була сформульована в підготовленій у 1979 році Д. Боткіним, М. Ельмандірою, М. Малітцем доповіді Римському клубу «Не має меж навчання» (No limits to learning Bridging the human gap (Butkin et al., 1979).

У цьому контексті вітчизняними науковцями в останні роки розкриваються теоретичні й методичні засади вищої професійної

фізкультурної освіти (О. Ажиппо, Л. Демінська, Т. Дерека, Г. Кондрацька, Ю. Лянной, А. Сватєєв, Н. Степанченко, Л. Сущенко, О. Тимошенко та ін.). Дослідники доводять, що найбільш перспективними шляхами побудови моделей професійної фізкультурної освіти є використання аксіологічного (Демінська, 2014), акмеологічного (Дерека, 2016), культурологічного (Кондрацька, 2018) підходів, які найбільш повно відбивають специфіку професійної підготовки майбутніх фахівців для галузі фізичної культури і спорту. Вважаємо, що для реалізації сучасних завдань необхідно вести пошук нового науково обґрунтованого підходу, заснованого на основі взаємозв'язку акмеологічного й культурологічного підходів у підготовці висококваліфікованих професіоналів з високим рівнем професійної культури, готових до лідерства, постійного самовдосконалення, мотивованих на досягнення високого професійного та соціального статусу й самореалізації в обраній професії.

Мета дослідження: проаналізувати становлення національної моделі вищої освіти та визначити, зокрема, сукупність положень, що складають підґрунтя основних напрямів вищої професійної фізкультурної освіти в контексті ідей акме-культурологічної парадигми.

Методи дослідження: аналіз і синтез науково-методичної літератури та електронних ресурсів (опрацьовано близько 100 джерел), що дозволило проаналізувати становлення національної моделі вищої освіти та здійснити теоретичне узагальнення й запропонувати нове вирішення наукової проблеми, що виявляється в поєднанні акмеологічної і культурологічної парадигми в єдиний акме-культурологічний (інтегративний) підхід, спрямований на підвищення якості вищої професійної фізкультурної освіти.

Виклад основного матеріалу. Розвиток української освіти в кінці ХХ та на початку ХХІ ст. проходив у складних умовах громадсько-політичного життя, змін в економіці, соціальній сфері суспільства. Незважаючи на чисельні труднощі, всі ці роки здійснювався пошук провідних ідей, які б склали базову основу освітньої парадигми та зумовили вектори подальшого розвитку системи освіти.

Потреба в перетворенні вітчизняної системи освіти була обумовлена тим, що освіта, яка виконує, насамперед, соціокультурну функцію сформувалася односторонньо. Переважання в ній матеріалістичної складової порушило гармонію матеріального та духовного, професійної підготовки й особистісної позиції майбутнього фахівця. Підготовлений у такій освітній парадигмі він не проявляє в своїй професійній діяльності прагнення слугувати іншим людям. Ця людська неспроможність окремого фахівця ставала проблемою суспільства, яке потребувало гуманності, толерантності та моральності.

Водночас, О. Запесоцький відзначає, що незалежно від конкретної країни, її соціокультурної ситуації, профілю ЗВО та інших особливостей, цілі реформування освіти мають суто гуманістичний характер і зводяться до наступного: метою суспільства має стати розвиток талантів усіх його членів до

максимального рівня виключаючи можливість створення недемократичного елітаризму; гуманістичні цінності суспільства повинні надавати можливість кожному його члену розвивати свої розумові здібності до максимально можливих з раннього дитинства до глибокої старості, навчаючись зі зміною оточуючого світу; справедливість і висока якість освіти має велике практичне значення як для економіки, так і для суспільства в цілому; освіта має будуватися на основі партнерства; освітні реформи повинні бути скеровані на створення суспільства з розвинутою системою неперервної освіти; університети й коледжі повинні прийняти більш жорсткі, що піддаються вимірюванню стандарти, які стосуються академічного рівня закладів освіти і ставлення студентів до навчання (Запесоцький, 2002).

Нова освітня парадигма України формувалася в процесі розробки важливих напрямів реформування вищої школи. Так, домінуючими тенденціями її розвитку впродовж 90-х років ХХ ст. були деідеологізація та демілітаризація в умовах часткової деіндустріалізації країни, перехід від елітарної до масової вищої освіти, гуманізація навчального процесу та гуманітаризація структури підготовки фахівців, поява приватного сектору та диверсифікація джерел фінансування. Використовуючи досвід, передусім, європейських країн в Україні було запроваджено багаторівневу ступеневу систему вищої освіти, створено систему ліцензування та акредитації, започатковано формування системи освітніх стандартів і нової нормативної бази. Це дозволило наблизити національну систему вищої освіти до академічних традицій та сучасної практики європейських університетських систем.

Водночас, у прийнятій у 1995 році програмній документації ЮНЕСКО «Реформа і розвиток вищої освіти» констатувалося, що на сучасному етапі «вища освіта переживає кризу в усіх країнах світу». У руслі цього твердження не зроблено ніяких виключень щодо України, про що було заявлено на міжнародному симпозіумі, який проходив у формі Других Академічних читань у 1995 році в Києві. Стосовно України висунуто невідкладний практичний захід – розробити і прийняти до реалізації нову національну модель вищої освіти з метою досягнення гармонійної відповідності її потенціалу до вимог розвинутого суспільства, яке зараз створюється (Кінець, 1998).

Динамізм розвитку Європейського Союзу на початку 2000-х років обумовив швидке просування освітніх реформ. Упродовж 2002-2005 років прогресивна частина академічної спільноти України переконалася в необхідності якнайшвидшого входження в Болонський процес. Приєднанню України до нього передувало проведення широких освітніх експериментів, які мали напрацювати моделі гармонізації національного та європейського освітніх просторів.

На 36 сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО, яка відбулася 25 жовтня – 10 листопада 2011 року в Парижі порядком денним було передбачено

обговорення широкого кола проблем, пов'язаних із подальшим розвитком міжнародного співробітництва в галузі освіти, науки, культури, інформації та комунікації, а також питань реалізації Середньострокової стратегії ЮНЕСКО 2008-2013рр., підготовки нової Середньострокової стратегії 2014-2019 рр. Окрім цього, відбулися галузеві засідання, що забезпечили роботу профільних комісій із питань освіти, природничих та соціально-гуманітарних наук, культури, інформації та комунікації. Насамперед, привертає увагу зусилля ЮНЕСКО щодо ширшого визнання науки, технології та комунікації наріжними параметрами сталого розвитку та керування знаннями (Предисловие, 2011). Щодо програм освіти, то новими стратегічними підходами було визнано наступні: 1. Покращення якості освіти через підвищення рівня викладання, навчання, адекватності й ефективності – у тому числі шляхом просування ІКТ як механізму доступу до навчання. 2. Освіта в дусі цінностей, демократичної громадянськості, прав людини, терпимості й діалогу задля примирення та миру. 3. Посилення уваги до вищої освіти через її важливість для інноваційної діяльності та формування міцніших суспільств і економік, а також проблеми зі вступом на цей рівень навчання. 4. Формування глобальної платформи для обговорення освітніх інновацій та реформ з погляду майбутнього освіти. 5. Надання нового імпульсу зусиллям щодо забезпечення освіти для всіх через формування нових партнерських зв'язків (Крупная програма, 2013).

Отже, нова освітня парадигма в якості пріоритету вищої освіти розглядає орієнтацію на інтереси особистості, які адекватні сучасним тенденціям суспільного розвитку та освітні інновації, що, у свою чергу, зумовило основні принципи реформування освітньої системи України (рис. 1).

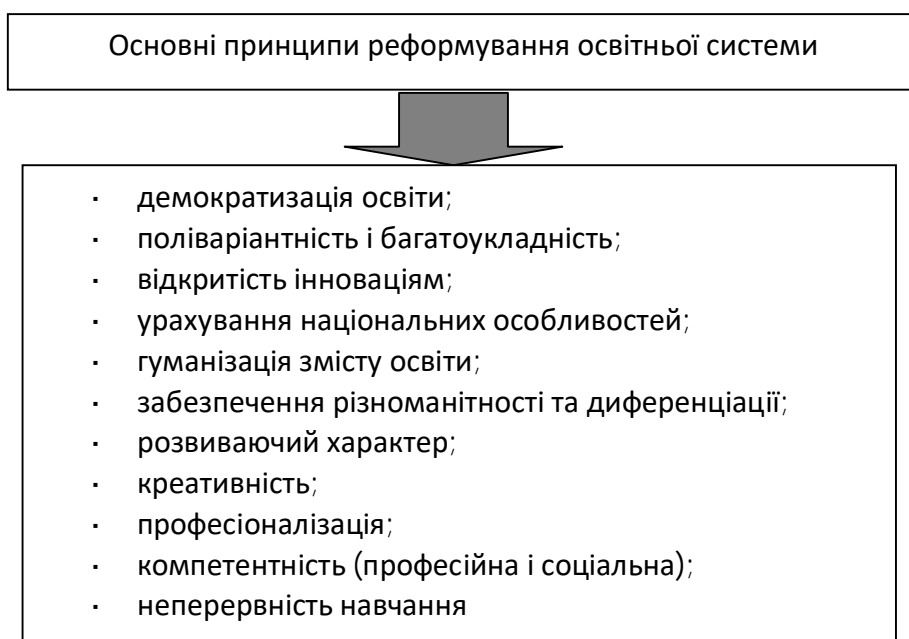

Рис. 1. Зміст провідних принципів реформування національної освітньої системи

У цілому, сучасна освітня парадигма являє собою багатоаспектний комплексний феномен, у якому традиційна, освіта взаємодіє з інноваційною. При цьому ця взаємодія здійснюється через розвиток культурологічного потенціалу особистості, який орієнтований на гуманістичну доміную. Взаємодія традицій та інноватики в освіті є новим рівнем гуманізації. При цьому, обидві форми освіти знаходяться в умовах паритетної компліментарної опозиції та не вступають у протиріччя між собою, а лише взаємодоповнюють і збагачують ідею ефективної соціалізації особистості.

Науковці виділяють шість моделей сучасної парадигми, які постають у якості інноваційних (Утюж, 2009):

– перша модель – освіта як формування наукової картини світу, ставка на науку як головну цінність суспільного життя та освіти, ідеал освіченої людини – людина-науковець;

– друга модель – освіта як професіоналізація. Для більшості розвинутих країн стало характерним те, що вектор освіти почав зміщуватися в бік прикладних наук, підготовки професіоналів, оскільки економічна дійсність вимагає від освіти все більшої віддачі;

– третя модель – освіта як формування культури інтелектуальної діяльності, як спосіб розвитку мислення. Шляхом переходу від школи пам'яті до школи, де людину вчать здобувати освіту, залучаючи власне мислення, передбачається вирішити проблеми професійної освіти на основі вироблення власного світогляду в умовах значної кількості альтернативних ідеологічних і суспільних впливів;

– четверта модель – освіта як підготовка до життя. Зміщення вектору до сфери історії та культури, де можна знайти відповіді на питання, куди рухається суспільство та як вирішується доля людського буття;

– п'ята модель – неперервна освіта або забезпечення можливості задоволення її потреби протягом усього життя людини;

– шоста модель – критично-креативна, у якій головним є формування пізнавального інтересу та творчого мислення до навчання, створення для цього відповідних умов, а саме: цілодобовий доступ до бібліотек, Інтернету та іншої інфраструктури навчання для забезпечення самостійної роботи студентів.

Отже, нова освітня парадигма гуманістична за своєю сутністю, оскільки в центрі її є окрема людина. Максимальне розкриття її індивідуальних здібностей, неповторних унікальних особливостей психіки та інтелекту стають головною метою всього освітнього процесу. За наявності гуманістичної доміюю нові вимоги до освітньої парадигми виражаються також у взаємозв'язку традицій, інноватики. Складні переплетення та взаємозв'язки процесу соціалізації особистості вимагають в якості основної мети освіти окреслити особистісне самовизначення та професійну компетенцію фахівця.

Таким чином, пошук нових систем освіти, більш демократичних, диверсифікованих і результативних з позиції інтересів суспільства призвів до формування нової освітньої парадигми, сутність якої в багатьох аспектах визначають **фундаментальність, цілісність і спрямованість на задоволеність інтересів особистості.**

Безумовно, реформування системи вищої професійної освіти суттєвим чином відобразилося на формуванні її змісту. На думку В. Сластьоніна, в основу розробки змісту вищої професійної освіти мають бути покладені такі принципи:

– **універсальність** – повний набір гуманітарних дисциплін, які забезпечують базову підготовку в єдності з професійною та спеціалізованою освітньою програмами;

– **інтегративність** – міждисциплінарна кооперація наукових досліджень і навчальних предметів, змістова та структурно функціональна єдність навчального процесу;

– **цілісність картини світу**, що відтворюється комплексом базових дисциплін на основі єдності мети, взаємодоповнюваності змісту та єдності вимог;

– **фундаментальність** – наукова обґрунтованість і висока якість соціогуманітарної та загальнокультурної, психолого-педагогічної та спеціальної підготовки;

– **професійність** – оволодіння різноманітними соціальними технологіями;

– **варіативність** – гнучке поєднання обов'язкових базових курсів і додаткових дисциплін за вибором з широким сектором спеціалізованих навчальних предметів спеціального та гуманітарно-культурологічного профілів, різноманітність алгоритмів навчання відповідно до індивідуальних можливостей студентів, вільний вибір обсягу, темпів і форм освіти;

– **багаторівневість** – підготовка на ступенях загальної, базової (бакалавр) і повної (магістр) вищої освіти, аспірантура, різноманітні форми підвищення кваліфікації (Сластенин, 2004).

У контексті ідей сучасної освітньої парадигми змінюються вимоги до якості вищої професійної фізкультурної освіти і підготовки фахівців галузі фізичного виховання та спорту.

Поліфункціональність фізичної культури, її насиченість розвивальними, оздоровчими, освітніми й виховними технологіями вимагає особливого підходу до формування змісту підготовки фахівців для конкретної галузі. Необхідно враховувати, що діяльність цих фахівців пов'язана з людиною, відповідно, слід орієнтуватися на їх підготовку в психолого-педагогічному аспекті.

На теперішній день у ЗВО фізкультурного профілю висувається концепція, згідно з якою єдність духовного, фізичного та морального виховання виступає як один із напрямів навчального процесу. При цьому

відзначається необхідність підвищення професійної підготовки студентів і на цьому ґрунті досягнення їх професійного зростання. Заходи, що вживаються в галузі фізичного виховання та спорту в основному спрямовані на вирішення проблем, які виникли в результаті низки протиріч: незбалансованої політики щодо підготовки кадрів; потреби в інноваційних процесах, що передбачають використання гнучких випереджальних технологій і дефіциту їх ресурсного забезпечення; зниженням загальнокультурного, морального й творчого рівня фахівців тощо.

Сучасний професійно підготовлений фахівець має відповідати трьом основним вимогам: володіти широкими знаннями, ерудицією, які дозволяють адаптуватися до швидко змінюваних умов життя; ставитися до праці як до першої життєвої необхідності; відрізнятися гнучкістю розуму, бути ініціативним, творчо ставитися до справи.

Традиційно склалося, що в закладі вищої освіти студенти здобувають знання, а після його закінчення – оволодівають професією. Тому, за думкою Е. Вільчковського, види й об'єкти майбутньої професійної діяльності виявляються відірваними в часі та просторі від знань, які пропонуються вищої школою (Вільчковський, 2002). Відтак, підготовку кадрів більшою мірою слід здійснювати у взаємозв'язку з конкретним об'єктом майбутньої професійної діяльності.

Проблема професіоналізму в новій освітній парадигмі відображає міру готовності і здатності фахівця фізичного виховання та спорту повноцінно реалізувати свої функції під час вирішення практичних завдань та залежить від рівня їх інтегральної підготовленості.

Становлення професіоналізму на етапі підготовки у ЗВО суттєво залежить від раціональної інтеграції навчальних дисциплін та їх орієнтації на цілісну професійну діяльність, у якій окрема дисципліна повинна служити засобом досягнення загальної мети. Нині ж кожна дисципліна радше виступає в якості власної мети, що знижує ефективність професійної підготовки студентів (Степанченко, 2012).

Професійний розвиток особистості майбутнього фахівця у процесі навчання не вичерпується індивідуальною роботою зі знаковою інформацією, а з самого початку повинен бути включений у контекст життя та діяльності. При цьому навчання сприймається як процес включення особистості в систему громадських відносин, соціальну практику, а навчальний процес при цьому відображає ці відносини і являє собою єдність діяльності та спілкування (Бальсевич, 2004).

Для забезпечення високої ефективності нової парадигми навчання дуже важливо виробити в закладі освіти єдині педагогічні позиції всього викладацького складу, розподілити задачі та функції роботи кожної кафедри і кожного працівника таким чином, щоби всі діяли в одному напрямі, висували

єдині педагогічні вимоги і, у той самий час, творчо виконували свою роботу з професійної підготовки фахівця (Хотомлянський, 2006).

Сучасна система процесу підготовки фахівців фізичного виховання та спорту вимагає від професорсько-викладацького складу вищої школи глибокого переосмислення призначення фізкультурної освіти, різноманітних аспектів гармонізації її моделей і технологій. Успішне вирішення нових завдань, що стоять перед вищою освітою фізкультурного профілю, залежить від готовності та здатності викладачів здійснювати перехід до нового педагогічного мислення, сутність якого полягає у сприйнятті навчання як процесу професійного розвитку особистості студента. Однак, вивчення практики роботи ЗВО фізкультурного профілю засвідчує, що сучасний стан професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту не відповідає потребам особистості й суспільства.

Одним із механізмів її модернізації є впровадження в практику підготовки студентів ефективних моделей, які здатні забезпечити ефективну професійно-педагогічну підготовку майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, інтеграції знань, умінь, ділових та особистісних якостей майбутнього фахівця, стратегій випереджального підходу, спрямованих на його адаптацію в сучасному динамічному суспільстві, збереження і примноження духовних і життєвих сил, реалізацію власного творчого потенціалу. Вважаємо, що для реалізації цих завдань необхідно вести пошук вирішення проблеми за допомогою нового науково обґрунтованого підходу, заснованого на взаємозв'язку акмеологічного й культурологічного підходів у підготовці висококваліфікованих професіоналів з високим рівнем професійно-педагогічної культури, готових до лідерства, постійного самовдосконалення, мотивованих на досягнення високого професійно-педагогічного та соціального статусу й самореалізації в обраній професії.

Аналіз низки досліджень професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту на засадах акмеології (Абдаліна, 2008; Дерєка, 2016; Хозяїнов, 2007; Гаї, 1996 та ін.) приводить нас до висновку, що в кінцевому результаті професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту на основі акмеологічного підходу надає можливість досягнення такого стану професійної фізкультурної освіти, який можна назвати множиною суб'єктивних професійно-управлінських вершин з визначеними особливостями функціонування і перспективами особистісно-професійного розвитку її суб'єктів, орієнтує майбутніх фахівців на становлення власної акмеологічної позиції, акме-орієнтований саморозвиток, так і на здійснення акмеологічного супроводу студентів до нових щаблів розвитку.

Сучасні дослідження ролі культурологічного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту (Демінська,

2012; Кондрацька, 2017; Franke, 1999 та ін.) дозволяють тлумачити її як феномен культури і вибудовувати процес її формування, звертаючись до принципів культурологічної освіти.

Реалізація культурологічного підходу пов'язана з прагненням подолати тенденції розвитку безособистісної, абстрактно-формальної педагогіки. Основним змістом професійної підготовки майбутнього фахівця є його здатність до безперервної самоосвіти, самовиховання, саморозвитку, перетворювальної діяльності, свідомого підкорення діяльності ціннісним соціокультурним пріоритетам, ефективного самоуправління і творчої самореалізації. Оскільки педагог постійно мусить здійснювати моральний, етичний, світоглядний вибір, оцінювати й регулювати педагогічні обставини і ситуації, ставити мету і завдання, шукати засоби їх досягнення, приймати рішення та реалізовувати їх, то методологічно важливим є положення про органічний зв'язок культури з фізкультурно-спортивною педагогічною діяльністю.

Розкриття сутності акмеологічного та культурологічного підходів щодо підвищення якості професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту надає можливість поєднання акме і культурологічної парадигми для пошуку ефективних шляхів підготовки висококваліфікованого професіонала з високим рівнем його професійно-педагогічної культури, готового до лідерства, постійного самовдосконалення, мотивованого на досягнення високого професійного та соціального статусу, самореалізації в обраній професії. Новизна акме-культурологічного (інтегрованого) підходу полягає в тому, що такий підхід, вбираючи в себе все найбільш раціональне з акмеологічного та культурологічного підходів, на основі принципу комулятивності є найбільш придатним для забезпечення якості професійної фізкультурної освіти і складає його методологічну підставу. Акме-культурологічний (інтегративний) підхід до професійної фізкультурної освіти ми розглядаємо як сукупність взаємопов'язаних теоретико-методологічних положень педагогічної акмеології і культурології, що забезпечують крізь призму індивідуальних, особистісних, суб'єктивно-діяльнісних та професійно-педагогічних характеристик майбутнього фахівця в їх єдності, в усіх взаємозв'язках задля досягнення особистої й професійно-педагогічної самореалізації під час навчання і виконання професійно-педагогічних завдань та передбачають спрямування професійної підготовки на становлення особистості фахівця як суб'єкта професійно-педагогічної культури (Іваній, 2016). Упровадження такого підходу у професійну фізкультурну освіту передбачає такі концептуальні трансформації основних її структурних компонентів: на рівні освітніх цілей – сформулювати професійно-педагогічну культуру майбутніх фахівців; на рівні змісту фізкультурної освіти – посилити акмеологічну і культурологічну складову;

на рівні педагогічних технологій – спрямувати зусилля на діяльнісне засвоєння майбутнім фахівцем акме-культурологічних норм і цінностей; на рівні освітнього середовища – створити акме-культурологічне середовище навчання; на організаційно-управлінському рівні – сформувати організаційну культуру закладу вищої освіти; на результативному рівні – сформувати особистість майбутнього фахівця як суб'єкта культури.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Нова акме-культурологічна парадигма являє собою багатоаспектний комплексний феном, у якому традиційна освіта взаємодіє з інноваційною, при цьому ця взаємодія здійснюється через розвиток акме-культурологічного потенціалу особистості, що орієнтований на гуманітарну домінанту. Сутність акме-культурологічної освітньої парадигми визначають фундаментальність, цілісність і спрямованість на задоволеність інтересів особистості. Акме-культурологічний потенціал фахівця фізичного виховання та спорту ми розглядаємо як багаторівневе інтеграційне новоутворення, що характеризується наявністю системи його орієнтацій на ефективну акме-культурологічно спрямовану професійну діяльність, прагненням і готовністю до трансляції цінностей культури й досягнення високих результатів у професії, і визначає зміст пізнання власної індивідуальності фахівця.

Проблема професіоналізму в акме-культурологічній парадигмі відображає міру готовності й здатності фахівця з фізичного виховання та спорту повноцінно реалізувати свої функції при вирішенні практичних завдань і залежить від рівня їх інтегральної підготовленості на основі сформованої професійно-педагогічної культури. Фахівець з фізичного виховання та спорту як суб'єкт професійно-педагогічної культури розглядається як інтегральна особистісна характеристика фахівця, який на високому рівні внутрішньо детермінованої активності і свідомості не тільки здійснює засвоєння й вживання артефактів професійно-педагогічної культури, але й реалізує свій акме-культурологічний потенціал, проектуючи акме-культурологічний фізкультурно-спортивний освітній простір для саморозвитку й самореалізації особистості вихованців.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в реалізації ідей нової акме-культурологічної парадигми, де головним завданням є осмислення та побудова взаємозв'язків між тенденціями розвитку фізичної культури і спорту й системою підготовки фахівців. Усе це потребує проведення низки наукових експериментальних досліджень, результати яких можуть сприяти пошуку найбільш ефективних і раціональних рішень.

ЛІТЕРАТУРА

- Абдалина, Л. В. (2008). *Психолого-акмеологическая модель развития профессионализма педагога* (автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.13). Тамбов (Abdalina, L. V. (2008). *Psychological-acmeological model of teacher professionalism development* (DSc thesis abstract). Tambov).

- Бальсевич, В. К. (2004). Непрерывное физкультурное образование. *Теория и практика физической культуры*, 12, 10-13 (Balsevych, V. K. (2004). Continuous physical education. *Theory and practice of physical culture*, 12, 10-13).
- Вільчковський, Е. С. (2002). Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання. *Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні 1992-2002 рр.*, 1, 301-310 (Vilchkovskiy, E. S. (2002). Professional orientation of training of specialists in physical education. *Development of Pedagogical and Psychological Science in Ukraine in 1992-2002*, 1, 301-310).
- Демінська, Л. О. (2014). *Аксиологічні засади професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання* (дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04). Київ (Deminska, L. O. (2014). *Axiological principles of professional and pedagogical training of future teachers of physical education* (DSc thesis). Kyiv).
- Дерека, Т. Г. (2017). *Аксєологічні засади неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання* (дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04). Київ (Dereka, T. H. (2017). *Axteological principles of continuous professional training of specialists in physical education* (DSc thesis). Kyiv).
- Запесоцкий, А. С. (2002). *Образование: философия, культурология, политика*. М.: Наука (Zapesotskiy, A. S. (2002). *Education: philosophy, cultural studies, politics*. M.: Science).
- Кінець, В. П. (1998). Вища освіта в системі цінностей цивілізації XXI століття. *Концептуальні проблеми модернізації вищої освіти: матеріали міжнародної наукової конференції 13-14 листопада 1998 р.* Донецьк (Kinets, V. P. (1998). Higher education in the value system of the XXI century civilization. *Conceptual Problems of Modernization of Higher Education: Proceedings of the International Scientific Conference November 13-14, 1998, Donetsk*).
- Кондрацька, Г. Д. (2017). *Професійно-мовленнева культура майбутнього фахівця фізичного виховання в системі вищої освіти*. Дрогобич (Kondratska, H. D. (2017). *Professional-Speech Culture of the Future Physical Education Specialist in Higher Education*. Drohobych).
- Крупная программа! – Образование.: 01001-01604/36с/5: Проект Программы и бюджета 2001-2013 г.* 1. Париж: ЮНЕСКО.2011, 26-28. (*Great program! – Education: 01001-01604 / 36s / 5: Draft Program and Budget 2001-2013.* 1. Paris: UNESCO.2011, 26-28).
- Кумбс, Ф. (1970). *Кризис образования в современном мире*. М.: Наука (Kumbs, F. (1970). *The crisis of education in the modern world*. M.: Science).
- Предисловие Генерального директора* (2012). 1. Париж, ЮНЕСКО. 1-х с. (*Director-General's Preface* (2012). 1. Paris, UNESCO. 1s).
- Сластенин, В. А. (2004). Основные тенденции модернизации высшего образования. *Педагогическое образование и наука*, 1, 42-50 (Slastenin, V. A. (2004). The main tendencies of higher education modernization. *Teacher Education and Science*, 1, 42-50).
- Степанченко, Н. І. (2012). Роль професійної мотивації в системі підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми в фізкультурному вихованні і спорті*, 8, 94-98 (Stepanchenko, N. I. (2012). The role of professional motivation in the training of future specialists in physical education and sports. *Pedagogy, psychology and medical-biological problems in physical education and sport*, 8, 94-98).
- Утюж, І. Г. (2009). Цивілізаційна парадигма освіти: теоретико-методичний аспект. *Гуманітарний вісник ЗДІА*, 38, 60-65 (Utiuzh, I. H. (2009). The civilizational paradigm of education: theoretical and methodological aspect. *ZDIA Humanitarian Bulletin*, 38, 60-65).

- Хозяинов, Г. И. (2007). *Акмеология физической культуры и спорта*. М.: Академия (Khoziainov, H. Y. (2007). *Acmeology of physical culture and sports*. M.: Academy).
- Хотомлянський, О. (2006). Методичні питання оцінювання результатів професійної діяльності професорсько-викладацького складу вищого навчального закладу. *Освіта і управління*, 9, 3-4, 145-151 (Khotomlianskyi, O. (2006). Methodological questions of evaluation of results of professional activity of the teaching staff of a higher educational institution. *Education and Management*, 9, 3-4, 145-151).
- Шукшунув, В. Е., Взятышев, В. Ф., Романова, Л. И. (1995). От осознания парадигмы к образовательной практике. *Высшее образование в России*, 3, 35-44 (Shukshunov, V. E., Vziatyshev, V. F., Romanova, L. I. (1995). From paradigm awareness to educational practice. *Higher Education in Russia*, 3, 35-44).
- Franke, E. (1999). School physical education as a promoter of sport for all among the population: *Paper to world Congress on Sport for all* (Univ. of Osnabruck, Tampere, Osnabruck, Finland, June 4-7).
- Ivanii, I. (2016). Approaches of the professional-pedagogical culture to from students of physical culture specialties during the process of professional training. *Journal of Physical Education and Sport*, 16 (2), 28, 640-643.
- Jaworski, Z. (2003). Rozwoj publicznych uchełni wychowania nauczycieli wychowania fizycznego. *Wychowania Fizyczne i Zdrowotire*, 5, 20-23.
- Gaj, E. (1996). *Dzieje Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu (1919–1994)*. Seria: *Monografie*. Poznan: Wyd. Academia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu.

РЕЗЮМЕ

Иваний Игорь, Лянная Ольга. Основные направления высшего профессионального физкультурного образования в контексте идей акме-культурологической парадигмы.

В статье проанализировано становление национальной модели высшего образования и отмечена совокупность положений, которые составляют основание основных направлений высшего физкультурного образования в контексте идей акме-культурологической парадигмы. Показано, что объединение акмеологической и культурологической парадигмы в единый акме-культурологический (интегративный) подход и его внедрение в профессиональную подготовку будущих специалистов физического воспитания и спорта предусматривает такие концептуальные трансформации основных структурных компонентов высшего физкультурного образования: на уровне образовательных целей – сформировать профессиональную культуру специалиста; на уровне содержания – усилить акмеологическую и культурологическую составляющие; на уровне педагогических технологий – направить усилия на деятельностное усвоение будущими специалистами акме-культурологических норм и ценностей; на уровне образовательной среды – создать акме-культурологическую среду обучения; на организационно-управленческом уровне – сформировать организационную культуру учебного заведения; на результативном уровне – сформировать личность будущего специалиста физического воспитания и спорта как субъекта культуры.

Ключевые слова: акмеологическая и культурологическая парадигмы, заведения высшего образования, будущие специалисты физического воспитания и спорта, профессиональная подготовка, основные направления.

SUMMARY

Ivanii Ihor, Lianna Olha. Main directions of higher professional physical culture education in the context of the ideas of the acme-culturological paradigm.

The article is devoted to the analysis of the formation of the national model of higher education and definition of a set of regulations that form the basis of the main directions of higher professional physical culture education in the context of the ideas of the acme-culturological paradigm. A new domestic educational paradigm is revealed, which as a priority of higher education that considers orientation on the interests of the personality, adequate to modern trends of social development and educational innovations, which in turn predetermined the basic principles of reforming the educational system of Ukraine. It is shown that the modern educational paradigm is a multi-aspect complex phenomenon in which traditional education interacts with innovative one. Along with it, this interaction is realized through the development of culturological potential of a personality, which focuses on humanistic dominant, and interaction of traditions and innovations in education is a new, higher level of humanization and achieving peaks (acme) in education.

In the context of the ideas of the modern educational paradigm, the specificity of higher professional physical culture education is considered, and it is shown that the polyfunctionality of physical culture, its degree of developing, health-improving, educational technologies requires a special approach to training specialists in the field of physical education and sport. It is taken into account, that activities of these specialists are related to a person, so it is necessary to focus on their training in the psychological-pedagogical aspect.

It is shown that combination of acmeological and culturological paradigm in a single acme-culturological (integrative) approach and its implementation in professional training of future specialists of physical education and sports involves such conceptual transformations of the structural components of higher physical education: at the level of educational aims – to form professional-pedagogical culture of future specialists; at the level of content of professional physical culture education – to strengthen acmeological and culturological components; at the level of pedagogical technologies – to direct efforts to active mastering of acme-culturological norms and values by future specialists; at the level of educational environment – to create acme-culturological saturated environment of education; at the organizational-managerial level – to form organizational culture of the higher education institution; at the effective level – to form personality of a future specialist of physical education and sports as a subject of culture.

Key words: acmeological and culturological paradigms, higher education institutions, future specialists of physical education and sport, professional training, main directions.

UDC 378.147:373.5.091.113:[001.895:008]

Dmytro Kozlov
Sumy State Pedagogical University
named after A. S. Makarenko
ORCID ID 0000-0003-1875-0726
DOI 10.24139/2312-5993/2019.10/052-062

THE STATE OF ELABORATION OF THE PROBLEM OF THE FUTURE SECONDARY EDUCATION INSTITUTION MANAGER'S INNOVATIVE CULTURE DEVELOPMENT

Today, an innovative culture is in the focus of attention not only of scientific and specialized circles, but also of the state and society as a whole, and the task of creating an innovative culture in Ukraine has become one of the national priorities. The transition to a